

1

Op de maandag in november dat Emilia en haar vader het pad Stra' dal Forche namen en begonnen aan de beklimming door het kastanjebos dat Sassaia van de rest van de wereld scheidt, was het Allerzielen.

Riccardo vond nog steeds dat een dergelijke plek – een piepklein, geïsoleerd gehucht – niet geschikt was om een nieuw leven te beginnen; niet voor zijn dochter, niet na wat ze had meegemaakt, en vooral niet in haar eentje. Maar Emilia liep stevig door, vol overtuiging.

In ieder geval was de hemel die ochtend oogverblindend blauw. De lucht was perfect schoongewassen door de regen van de afgelopen nacht, waardoor zelfs de verste details scherp werden afgetekend, en er scheen zo'n fel licht op alles: alsof niemand ooit zou kunnen sterven en geen enkel verhaal ten einde kon komen, op dit ongerepte stukje aarde.

In werkelijkheid was alles hier allang ten einde gekomen. Vervallen afdakjes voor het vee, een kapelletje met een Zwarte Madonna die was aangetast door weer en wind; vader en dochter deden alsof ze die relictten langs het pad niet opmerkten. Bezweet sjokten ze voort, zonder iets te zeggen. Ze hadden zoveel jaar op dit moment gewacht dat ze nu bang waren om het te bezoedelen als ze iets zouden zeggen. Het bergpad was bedekt met een dikke laag natte bladeren, waardoor ook hun voetstappen werden gedempt. Alleen het bonzen van hun hart was oorver-

dovend. Ze luisterden allebei hoe het tekeerging van vermoeidheid, emotie, angst, versterkt door de stilte die overal op de loer lag, tussen de wortels, tussen de takken: springlevend.

Af en toe zetten ze hun koffers neer om op adem te komen. Hun longen waren niet meer gewend aan de berglucht; zij waren stadsmensen die alleen op vakantie in de bergen waren geweest, heel lang geleden. Ze kregen steken in hun benen, in hun rug, maar er waren geen andere wegen naar Sassaia; geen enkele route, verhard of onverhard, die enigszins begaanbaar was voor voertuigen. Ze hadden de auto in Alma moeten achterlaten, de laatste voorpost van de beschaving, en waren te voet verdergegaan, net als in de jaren vijftig. En aangezien zestig jaar later niemand meer – op een enkele uitzondering na – dwars door een bos zou willen lopen om melk of een pakje sigaretten te gaan kopen, kwamen ze wel een paar eksters tegen, en een eekhoorn, maar waren er in de verste verte geen mensen te bekennen.

Hun zorgen waren voor nu vooral op het huis gericht; op de staat waarin ze dat zouden aantreffen. Riccardo had een paar weken geleden een ver familielid op verkenning gestuurd, een discreet iemand, en dat had de welbekende lastminuteproblemen opgeleverd. De boiler was verouderd, de leidingen ook, en het was niet zeker of die bestand zouden zijn tegen de vrieskou. Sommige kozijnen waren verrot, het tochtte zo dat de kachel de ruimte misschien niet warm genoeg zou krijgen. En dan waren de elektriciteitsleidingen ook nog op meerdere plekken aangevreten door de muizen.

Zoals te verwachten viel, had Emilia haar verhuizing niet willen uitstellen. Ze had gezegd dat ze zich wel zou redden, dat ze het zelf wel zou regelen. Het discrete familielid, Aldo, had gedaan wat hij kon voordat ze kwamen: een schoonmaakbeurt, wat kabels vervangen, wat kieren gedicht. Maar hij had duidelijk gezegd dat de grootste klus moest worden geklaard door

een vakman, een goede elektricien die bereid zou zijn om te voet helemaal naar boven te komen. En nu zagen ze allebei een beetje op tegen het vooruitzicht kaarsen te moeten aansteken in het pikdonker daar, in die totale duisternis van een gehucht zonder straatverlichting.

Halverwege gingen ze op een paar grote keien zitten, die er speciaal leken te zijn neergelegd om even op uit te rusten. De middagzon scheen ook tussen de laagste takken door, zette de laatste blaadjes die er nog aan hingen in vuur en vlam en raakte de gevallen kastanjes, die vervolgens glommen als parels.

‘Als je opschiet kun je nog zeker tien kilo kastanjes rapen,’ spoorde haar vader haar aan. ‘Daar zou je wekenlang op kunnen teren.’ En grappend voegde hij eraan toe: ‘Dan zou je het misschien zelfs redden als het pad deze winter helemaal onder-sneeuwt, wat best aannemelijk is.’

Emilia stak haar been uit en drukte met de neus van haar schoen op een doorweekte bolster, zonder op zijn provocatie te reageren.

‘Dat brood beter zou zijn dan kastanjes wilde er bij tante Iole maar niet in,’ vervolgde Riccardo hoofdschuddend. ‘Ze was een echte *valit*. Herinner je je haar nog?’

Zeker wel, alleen wilde Emilia niet aan haar denken. Haar zwakke plek, dat waren nu eenmaal de doden, om maar weer een zwaarder onderwerp aan te snijden. En het toeval wilde dat tante Iole was gestorven. Een paar maanden na ‘de gebeurtenis’. En wel ‘van verdriet’, zo werd er gezegd.

Ze vroeg zich af hoe ze het, *puur praktisch gezien*, voor elkaar zou moeten krijgen om te wonen in het huis van iemand aan wie ze niet wilde denken, tussen al haar meubels, tafelkleedjes, snuisterijen. En dan ook nog twee keer per dag dat bergpad afleggen, dat in haar herinneringen het leuke paadje was waarover ze als kind had lopen huppelen, maar dat inmiddels was veranderd in een steile helling die haar naar lucht deed happen.

Helemaal naar beneden en weer naar boven, zomer en winter. Om boodschappen te doen, om een baan te zoeken en, als ze er al een zou vinden, te zorgen dat ze die behield. Ze besepte dat je je dromen ook verloochent als je ze realiseert.

‘Je went er wel aan,’ verzekerde haar vader, alsof hij haar gedachten las, ‘en je krijgt vast van die dikke kuiten.’ Hij schoot in de lach. ‘Maar mocht je toch gaan inzien dat het waanzin is, zoals we allemaal al honderd keer gezegd hebben, dan kom ik je meteen halen. Voor mijn part morgen al.’

‘Dat zal niet nodig zijn.’

‘Het is geen teken van zwakte als je van gedachten verandert.’

‘Hoor wie het zegt,’ sneerde Emilia. ‘En trouwens, ik kan een afvoer ontstoppen, ik kan muren witten. En timmeren is ook geen probleem; ik zet zo een slee in elkaar voor de winter.’

Op haar gezicht verscheen hetzelfde spottende lachje waarmee ze altijd in de werkplaats stond waar ze had leren schaven en zagen, had leren liegen dat het gedrukt stond en had geleerd met één penseelstreek het perfecte silhouet van een landschap te schilderen.

‘Nee, serieus,’ zei Riccardo wrevelig, ‘ik maak me zorgen om de sneeuw. Stel dat je daar vast komt te zitten, terwijl je mobiel nauwelijks bereik heeft? Aldo zegt dat het op één plek in de keuken wel lukt, maar dat wil ik eerst even controleren... Wat doe je als er geen bereik is? Ga je dan met rooksignalen de noodhelikopter waarschuwen?’

‘Pap,’ zuchtte Emilia, ‘ik heb tot eergisteren zonder mobiel geleefd.’

De bomen hingen vol kastanjes die niemand ooit zou plukken. Boven de kruinen staken kale rotsen uit, bossen zover het oog reikte met daarin her en der verspreid, omhuld in een donkere schaduw of getroffen door een kil licht, negen of tien groepjes huizen waarvan het kleinste gehucht Sassaia was.

Vader en dochter zaten er een tijdje zwijgend naar te kijken.

Toen draaide Riccardo zich naar Emilia met een felheid die misschien werd ingegeven door hoop. En zij vond op zijn gezicht, dat was getekend door verdriet maar er toch nog knap uitzag, jong voor zijn negenenvijftig jaar, een vergeten herinnering: de blik van vertrouwen die ze bij hem had gezien op haar eerste schooldag, toen hij haar handje had vastgehouden tot aan de ingang van basisschool Collodi. Er waren geen andere kinderen die door hun vader werden gebracht, en ook voor haar was het iets nieuws, want papa was altijd aan het werk en zelfs in het weekend op reis. Maar nee, haar vader was er altijd voor haar geweest – dat had ze naderhand wel beseft.

Wat het ook is, Emi. Wat je ook hebt ge... Je bent en blijft altijd mijn dochter.

‘Goed,’ besloot Riccardo terwijl hij zijn ogen droog veegde, ‘laten we maar snel bij dat krot zien te komen voor het donker wordt.’

Hij pakte de twee koffers en liet de twee lichtere boodschappentassen aan haar over. Daarna liep hij weer voor haar uit over het lastige pad Stra’ dal Forche, dat ze alleen al moeilijk hadden kunnen vinden.

Ze waren al bijna twintig jaar niet daarboven geweest.

Toen ze beneden in Alma waren aangekomen was hun Volvo met het nummerbord van Ravenna onmiddellijk opgemerkt. Zodra ze hadden geparkeerd op de open plek met het P-bord aan het begin van het dorp, had Emilia vanuit haar ooghoeken enige commotie opgevangen. Sommige ramen werden ineens dichtgetrokken, andere gingen op een kiertje. Misschien was het gewoon ‘paranoia,’ zoals haar vader steeds tegen haar zei. Maar toen ze uit de auto waren gestapt was er een dikke vrouw

met een schort voor uit de kruidenierswinkel naar buiten gekomen om naar hen te kijken. En ze had hen niet gegroet.

Toen ze daarna de weg vroegen naar Sassaia – het bergpad stond niet aangegeven op de borden of plattegronden en ze konden zich niet meer herinneren waar het ook alweer begon – hadden de enige twee bewoners die ze waren tegengekomen hen zo wantrouwend opgenomen dat Emilia meteen spijt begon te krijgen van haar keuze. De ene man was gewoon doorgelopen zonder iets te zeggen, terwijl hij hen aankeek alsof hij hen wel degelijk herkende. De ander mompelde een paar woorden, waarvan de medeklinkers zo hard waren en de klinkers zo gesloten dat er maar één boodschap effectief werd gecommuniceerd: op mensen van buiten zaten ze daar niet te wachten.

Ik vraag me af wat ze dan hadden verwacht; er is nooit toerisme geweest in deze vallei. Dus als je hiernaartoe komt wil dat zeggen dat je aantoonbare bloedbanden hebt, of anders ben je een indringer, een pottenkijker, en dan ben je niet welkom.

Hun koffers en hun volle boodschappentassen maakten duidelijk dat ze waren gekomen om te blijven. Maar hun verwantschap met deze streek was vervaagd, verzwegen, en dat konden ze maar beter zo laten; anders ging iemand zich misschien dingen herinneren, verbanden leggen, en vervolgens roddelen en kwaadspreken zoals mensen altijd doen zodra de kans zich voordoet.

Hun kleding maakte het er niet beter op. Emilia liep erbij als een puber: gescheurde spijkerbroek, paarse Dr. Martens, een knalgroene ski-jas, ook al was ze geen puber meer. En haar vader leek zo uit een detective van Simenon te zijn gestapt met zijn nette grijze overjas, zijn gesteven pantalon, kasjmieren gilet. Geen van beiden hadden ze ook maar iets gemeen met die sombere oude mannen met hun onverzorgde baard en de vilt-hoed diep over de ogen getrokken, zoals dat hier gebruikelijk is, en met hun zware dialect.

Emilia had een blik op het dorpsplein geworpen, het enige plein dat er was, waar ze vage herinneringen aan had. Ze was er als kind weleens geweest in de zomer, wanneer ze met haar tante boodschappen ging doen, en ook op bepaalde feestdagen die ze – ineens wist ze het weer – hadden doorgebracht in dat restaurant daar, Le Betulle, waarvan alleen nog het uithangbord over was. De kruidenier was nog wel in bedrijf en verkocht nog steeds van alles en nog wat: van brood tot wasmiddel tot ijzerwaren. Ook bar Samurai, tevens kiosk en tabakszaak, had het overleefd. Verderop was het postkantoor dat – zoals het plakkaat op de deur vermeldde – op maandag, woensdag en vrijdag van 8 tot 12 geopend was. De cirkel werd gesloten door de kerk, het gemeentehuis en de school.

Dat was alles.

Wat de fuck doe ik hier?

Dat had Emilia zich afgevraagd, oog in oog met de realiteit.

Ze had geen behoefte aan God, en ze hoefde ook niet terug naar school, en kranten had ze al helemaal niet nodig. Alleen sigaretten had ze nodig. Ze nam er een uit het pakje in haar jaszak en stak hem op. Ze inhaleerde diep, want de angst begon toe te slaan. Er gold één ijzeren wet in haar leven: je doet wat je hebt gezegd. Anders ben je een matennaaiër. Haar vader wist dat niet; hij had nooit in het criminele milieu verkeerd. Maar zij had die les maar al te goed geleerd, door schade en schande.

Terwijl Riccardo koppig bleef zoeken naar iemand om de weg aan te vragen, was zij voor de doffe ramen van de Samurai gaan staan om naar binnen te kijken. De klanten die zaten te kaarten waren zo te zien allemaal tussen de vijfenzestig en de negentig. Toen moest ze weer denken aan wat Marta had gezegd:

*Denk eens aan de jongens, Emily. Aan al die jongens!
We gaan er zo veel mogelijk versieren, hierna, en niks geen
vaste relatie.
We neuken de een na de ander, en daar blijft het bij!*

Emilia grijsde: Je zou die jongens hier eens moeten zien, Marta.

Uiteindelijk was er een herder voorbijgekomen, volgens mij was het Rivetti, met een kudde schapen en een paar honden. Hij was het die Riccardo de trap had gewezen die in de rotsen was uitgehakt, precies tussen de bar en de kruidenier, zo overwoerd door braamstruiken en verdorde hortensia's dat je hem nooit zou vinden als je het niet wist.

De brandnetels die tussen de treden groeiden waren groter dan Emilia ooit had gezien. Het leek wel of ze de doorgang wilden belemmeren voor dwazen zoals zij, die meenden dat ze op zo'n plek konden gaan wonen. Een plek die haar afwees. Die geen jonge, levendige mensen toestond. Waar tachtig procent van de huizen onbewoond, leeg en vergeten was. Maar dat was het hem toch ook juist? Waar het haar om ging.

Tijdens het laatste stukje van de beklimming dwong Emilia zichzelf om niet af te gaan op wat ze beneden in Alma had gezien, en evenmin op de vermoeidheid van haar benen, maar alleen op haar intuïtie. Ook al was haar intuïtie eigenlijk rampzalig, dat wist ze ook wel. Maar in één ding had Venturi wel gelijk gehad: 'We hebben geen macht over onze verlangens, we moeten er alleen naar durven luisteren.' En Emilia was naar haar verlangens blijven luisteren, sessie na sessie, sedatief na sedatief. Ze had vastgehouden aan haar voornemen om naar Sassaia te verhuizen, ook toen Venturi vervolgens weer de bitch werd die ze altijd al was geweest: 'Iemand met jouw verleden kiest

voor een grote stad, Emilia, een metropool waar je in op kunt gaan. Niet een gehucht waar je meteen aan het kruis genageld wordt.'

'Niemand weet het meer,' had Emilia geprotesteerd, 'ze zijn allemaal dood.'

'Precies. En wil jij dan met de doden leven? Want dat is wel veelzeggend, als dat zo zou zijn.' Rot op, had Emilia in gedachten geantwoord. Ze was meteen opgestaan en weggelopen. Want dat was een gemene rotvraag en Venturi was, in de woorden van Marta 'een frigide wijf met een stok in haar reet'. Dus waarom moest ze nu überhaupt nog aan haar denken?

Intussen liep ze te hijgen. Ook haar vader zat erdoorheen. Het leek onvoorstelbaar dat er ooit nog een eind zou komen aan dat bergpad, dat er daarboven huizen waren, en dat daar nog iemand kon wonen in deze moderne eeuw. Maar toen stond er ineens midden in het bos een wit bord met daarop in zwarte blokletters:

SASSAIA
GEMEENTE ALMA

En daar zag ze dat kluitje vervallen huisjes uit haar terugkerende droom voor zich. Krotten van keien met daken van leisteen die tegen elkaar aan hingen om overeind te blijven. Ze werden in vuur en vlam gezet door de zon. Die scheen zo fel dat het wel juni leek in plaats van november. In dat licht leken zelfs de bergen als nieuw. En misschien kon zijzelf hier ook als nieuw worden. Zodat Venturi alleen nog maar een herinnering zou zijn, voorgoed verleden tijd, net als de rest.

Want hier was het dan eindelijk: *het naderhand*.